

Література

1. Ажеж, Клод. Человек говорящий. Вклад лингвистики в гуманитарные науки : пер. с фр. /Клод Ажеж; Пер.Б. Нарумов. – 2-е изд., стереотип. – Москва : URSS, 2006 . – 301 с.
2. Кириліна А.В.Лінгвістичні гендерні дослідження / О.В. Кириліна / /Вітчизняні записки. - 2005. - № 2 - С.112 - 132.
3. Пчелінцева О.Е. Комунікативна поведінка людини: Гендерний аспект // Гендер: Реалії та перспективи в українському суспільстві: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 11-13 грудня 2003р.). – К.: Фоліант, 2003. – С. 218-222.

Сушко Зоряна Степанівна,

Тернопільський національний економічний університет

ПЕРЕКЛАД ЯК МОДЕЛЬ КОМУНІКАТИВНОГО АКТУ

Будь-який переклад віддзеркалює властивості комунікативного акту, оскільки він завжди створюється у певному контексті для певного адресату, виходячи із поставлених автором цілей, з урахуванням особливостей каналу передачі і зворотнього зв'язку. Як одна із можливих існуючих модифікацій комунікації, художній переклад, поряд із специфікою, пов'язаного з референтом, розкриває загальні закономірності цього процесу. Зокрема, вони виявляються в структурі, порядку функціонування, складі компонентів самого комунікативного акту.

Говорити сьогодні про існування єдиної комунікативної моделі, яка використовується в теорії художнього перекладу, навряд чи можливо. Такі компоненти, як адресант, адресат, код є загальноживаними, й відповідно можна говорити і про достатньо високий рівень їх дослідженості (Є. Ключев, Г. Почепцов, Р. Якобсон, А. Швейцер, Ю. Лотман). Проте такий висновок поширюється далеко не на всі блоки перекладацького комунікативного процесу. Це пов'язано, перш за все, з необхідністю так званого „подвійного” кодування і розкодування, що здійснюють такі учасники процесу, як перекладач і читач.

Складність вирішення проблеми визначається тим, що в сучасних перекладознавчих студіях не існує єдиної думки з приводу вимог до перекладу контрадикційних за своєю суттю, які вже стали класичними: переклад має передавати слова чи думки першотвору; переклад має читатися як оригінал чи як переклад; переклад має відтворювати стиль оригіналу чи стиль перекладача; переклад має читатися як твір, сучасний оригіналові чи перекладачеві; переклад може чи не повинен мати додатків й пропусків; поезію слід перекладати прозою чи прозою у віршованій формі. Інтерес до цих проблем протягом кількох останніх десятиліть не згасає, з ними пов'язується можливість визначення кординального вирішення принципово важливих для теорії перекладу питань.

У комунікативному кодексі перекладача так само, як автора твору, значущими є два основні критерії – критерій істинності і критерій ширості. Перший – як відповідність дійсності, другий – як вірність собі. Комунікативний намір призводить перекладача до потрібної комунікативної мети, якщо обидва критерії буде витримано. Це означає, що художні образи твору, репрезентовані перекладачем, насправді віддзеркалюють не лише авторське відношення до дійсності, але і відношення самого перекладача.

Проблема організації комунікативного акту природним чином пов'язана з проблемою кодування і декодування. У сприйнятті художнього твору в перекладі головним стає питання спільності коду для того, хто передає інформацію, і для того, хто цією інформацією користується.

З одного боку, якщо автор і читач є носіями однієї і тієї ж національної мови, то це ще й не гарантія того, що вони користуються однією і тією ж кодовою системою і між ними буде досягнуто комунікативної взаємодії. І з іншого боку, автор і читач можуть бути носіями різних національних мов, але володіти однією і тією ж системою кодів комунікативної взаємодії. Кожна із цих двох ситуацій вимагає від перекладача принципово різних перекладацьких тактик і стратегій.

Отже, у процесі художнього кодування / декодування тексту перекладу, який складається із трьох етапів (кодування, здійснене автором; декодування і перекодування, виконане перекладачем; остаточне декодування, здійснене читачем) реалізуються авторські і читацькі комунікативні процедури. Саме тут постає питання про межі перекладацької компетенції, про те, наскільки інтерпретатор може і повинен бути автором твору.

Література

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975. – 239 с.
2. Вежбицкая А. Метатекст в тексте / А. Вежбицкая // Новое в зарубежной лингвистике. – Москва, 1978. – С. 402–421.
3. Гарбовский Н. К. Теория перевода : Учебник / Н. К. Гарбовский. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2004. – 544 с.
4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Видавництво при Львівському університеті, 1989. – 216 с.
5. Лотман Ю. М. Структура художественного текста / Ю. М. Лотман. – М. : Искусство, 1970. – 384 с.
6. Попович, Антон. Проблемы художественного перевода / Антон Попович. – М.: Высшая школа, 1980. – 199 с.
7. Тороп П. Тотальный перевод / П. Тороп. – Тарту : Изд-во Тартуского университета, 1995. – 220 с.